

Az „operafelsőrész-készítő”

Beszélgetés Horváth Zoltánnal

Negyedszázada van a pályán, s majd ennyi ideje úton. Művészors, legint-hetne az ember, ha nem látna, a hasonlók közül sem vállalja bárki.

Egyszerűen megszokhatatlan — legint vissza önrónival — úgy ismerem az országokat, mint a tenyeremet. Minap egy vonat látán gyomorégésem támadt. várom, hogy az autózástól is legyen, bár elképzelhető, két gyomorégés között visszatérek a vonatához. A mai benzinárak mellett pláne.

Amióta Horváth Zoltán diplomáján felszáradt a tinta, végigjárt a lehetőségeket (sőt a rég megszűnt) vidéki operatársulatokat. Az a bizonyos tinta pedig legidősebb osztály mindösszesen négy hallgatójának diplomájára került. Oláh Gusztáv aláírásával, a zeneművészeti főiskolán. Az első és mindmáig utolsó operarendezői szakot végezte el Huszár Klárival, Kertész Gyulával, Dévényi Róberttel. Miskolcon vizsgázott a Toscával, s élete első permierjét mindjárt melegeben élt ki. Halasztani, nem jutott pénz a díszletvászonra. Később persze rendezett Parasztecsületet az egykori lovardában. Széketestét a kamaraszínházban, hanem a szakmai mézesheggyel vége szakadt hamar, főszereplője a miskolci operát. Következő munkahelyi bejegyzése Debrecenből való. Az itt eltelt fél évtized során gyűjtötte be repertoárjának olyan jelentékeny darabjait, mint a Figaro, Aida, Traviata, de beleszólt a századunk zenéjébe is. **Pongrácz Zoltán** Odüsszeusz és Nausikája meg, az **Amelia** bálba megy országos visszhangot váltott ki. Menotti búváros egyfelvonását közvetítette a még gyermekkorában járó televízió is. Mielőtt Pécsre szerződött volna, eljutott a Figaróval Pármába. Pécsen **John F. Kennedy** halálának estéjén debütált a Don Carlos-szal. S aztán ott folytatta, ahol a hajdúsági fővárosban abbahagyta. Az opera-operett irodalom nagy klasszikus-romantikus alkotásaihoz mindig talált izgalmas föladatokat a szélső-pólusokon, a barokkból és századunk zenéjéből. **Händel** „áriaciúsát”, a **Julius Caesart**, illetve **Sosztakovic** Katyerina Izmajlováját,

Károly Róbert: Japán haláloszok, **Szönyi Erzsébet**: Firenzei tragédia című operáit, egyebek között.

Kilenc évet töltött Pécsen, kilenc éve főrendezője a szegedi színháznak. Több vidéki operatársulat nem létezik — teszi már maga hozzá, némi maliciával — ehhez a városnak kötődik ma is. Telefonkönyvet írhatnánk, írjuk be röpké-című címlistával. Lohengrin, Falstaff, **Verdi** Johannának, **Donizetti**: Anna Bolenájának, **Einem—Dürrenmatt**: Az öreg hölgy látogatásának hazai bemutatóit, **Vántus István** Aranykoporsója (ösbemutató) meg persze a Székelyfőné és a Kékszakállú — ez utóbbit a nagy kedvenc, főleg abban a változatban, ahogyan vendégrendezte Ljubljánban. Rendszeresen foglalkoztatja a tévé, és több nyári szabadterei, Fertőrákoson például a Don Carlos-t állította be tavaly, idén meg a Rigolettót készíti elő a Margitszigeten. És természetesen nemigen nélkülözhetik a szegedi fesztiválon sem. Rendezte már a Csinom Palkót, a János vitézt, a Falstaffot, sőt a Cigánybárt is, amihez most nyáron új (pontosabban a régihez, az eredetihez közelítő) elképzeléssel lát neki ismét.

— A modern opera a legfrissebb munkája. Május 8-án mutatja be a szegedi társulat a Medeiát, Kovács Andor egyfelvonását, a Gianni Schicchi társulatában. A szerző külföldön élő hazánkja. A novellák, a több darabját is megzenésítette — Medeiájuk német és spanyol nyelvű előadások, sűnjel rádiófelvétel után került Szegedre. Milyen tervekkel fogott a rendezéshez?

— Könnyű egy prózai színesnek megújítania önmagát, mert rendszeresen ellátják modern darabokkal. Az énekes viszont beleszótosodik a romantikus-klasszikus stílusba, s nehezen lép ki a modern felé, ahol a gondolkodását kell korszerűsíteni. Persze lehet régi díszletekben is modern felfogással játszani, meg viszont, korszerűtlenül, a modern falak között. Hármas cél vezérel bennünket. Műfaji elkötelezettség — mert nem hisszük el, hogy föl kell robbantani az operákat — mely nem elvakult rajongás. Annak tudatosítása, hogy vállalni kell

századunk művészetét, a szerzőnek lehetőséget biztosítani, hogy szembesíthesse magát alkotásával ott, ahová megálmodta, a színházban. máskülönbben nem születnének új művek, Beilleszkedni, szakmailag mármint, a modern ember érzés-és gondolatvilágába, melynek színpadi elsajátítása visszahat majd a romantikus darabok eljátszására is. Ahogyan például az **Albee**-t már kipróbált színész másként kelti életre mondjuk a Hamletet. Harmadik célunk pedig megismertetni a közönséget új művekkel. Minden színház rétegszínház, mi sem szólhatunk másokhoz, csak akik kíváncsiak ránk.

— Mely stíluskorszakhoz vonzódik leginkább?

— Ha szabad finom hangsúlyokat tennem, talán **Mozart**-hoz és **Verdi**-hez. Ámbár egy ilyen egyszerű operafelsőrész-készítőnek, ahogyan vezetői szoktam magamat, legfontosabb föladata az, hogy mindennek értelmet adjon, pontosan kifejezze a reálsituációkat. A modern operák például azért izgatnak, mert szeretik a huszadik századi embernek látszó, a közönség előtt. Nincs egyéb dolgom tehát, mint hogy a darabot követhetővé tegyem, megértessem a publikummal, mit akart vele a szerző, hiszen annál okosabb nemigen tudnék kitálcálni. A Falstaffot Verdinél jobban jellemelni nem lehet.

— Az ideji szabadtéri másodszor állítja színpadra a Cigánybárt. Mégis otybá tetszik, először...

— Mert más változatot játszottunk. Bizonyos hazai hagyományokkal szemben, engem speciál az operettben sem a rosszító poenkodás izgat, hanem szeretem színdarabnak fölfogni azt. Ezért kértem, nyúljunk vissza Jókaihoz és az eredeti szöveghez, melyet érdekes módon Ankarában kaptam kézhez németül. Ott rendeztem ugyanis pár éve. Az anyagot odaadtam **Tarbay** Edének, aki ebből és Jókai szövegéből állította össze a nyáron látható változatot. Jókai és **Strauss** szellemét idézzük föl, talán az eddigieknél hangsúlyosabban. Látványos, dekoratív előadást tervezünk tehát, ám nem feledkezve el a humorról sem. Színvonalát tekintve feltétlenül operai rangú operettet,

Nikolényi István

Befejeződött az ankét

Tisza-kutatók nemzetközi együttműködése

Az ember természetalkító munkája, a vízellátás kiépítése megváltoztatja a Tisza élővilágát, a folyó völgyének arculatát. Ezeknek a változásoknak a felderítése és nyomon követése elengedhetetlen feltétele a természet- és környezetvédelemnek. Minderről többször is szó esett a Tisza-kutatók tegnap, szombaton befejeződött szegedi ankétján.

A kétnapos tanácskozás tapasztalatát összegezve és a jövő tervéről szólva **Dr. Bodrogköz György**, a Tisza-kutató bizottság elnöke elmondotta, hogy immár több mint két évtizede szervezett keretek között komplex kutatásokat folytatnak a Magyar Tudományos Akadémia, az Országos Vízügyi Hivatal és az érdeklőt vízügyi igaz-

gatók támogatásával. Amíg kezdetben a természetföldrajzi, a hidrológiai, a botanikai és a zoológiai munkacsoportokban alig harmancan tevékenykedtek, ma már több mint hatvanan dolgoznak, s ehhez hozzá kell tenni, hogy jórészt társadalmi munkában.

A kutatások ez évtől kezdve nemzetközi jelleget öltöttek, mivel azokba bekapcsolódtak az uzsgorodi állami egyetem és a Novi Sad-i egyetem biológusai is. A szovjet és a jugoszláv felsőoktatási intézmények együttműködési szerződést kötöttek a Tisza-kutató bizottsággal. A magyar, szovjet és a jugoszláv kutatók kölcsönösen tájékoztatják egymást vizsgálataik eredményeiről és a tervek szerint közös kutatásokat is

végeznek. A nemzetközi együttműködés tágabb lehetőséget teremt a Tisza és környezete érdekében megőrzésére. A szomszéd államok tudományos kutatóinak tanulmányait is megjelentetik a Tisza-kutató bizottság kiadványaiban, a **Tiscia**-ban.

Ember a kozmoszban

Az ember első űrutazásának 20. évfordulója alkalmából a November 7. művelődési házban **Út a kozmoszba — ember a kozmoszban** címmel rendeznek ankétot, kedden este 6 órakor. Neves szakértők segítségével az űrutatás, az űrbiológia, az űrszociológia témaköréről lesz szó. A be-

A sürgősségi beteg-ellátásról

Öt évvel ezelőtt szervezték meg a sürgősségi beteg-ellátás első hazai rendszerét a Szolnok megyei tanács **He-tényi Géza** Kórházában. Az akut ellátást továbbfejlesztve kialakították a folyamatos betegellátást is. A tapasztalatok kedvezőek — hangsúlyozták szombaton a Szolnokon rendezett országos orvosi szimpóziumon.

A sürgősségi betegellátásban külföldön sincs kialakult módszer. A nemzetközileg is érdeklődéssel kísért szolnoki módszer alkalmas arra, hogy tapasztalatait széles körben hasznosítsák; az ország minél több gyógyintézetében, a hagyományos kórházi szervezeten belül külön sürgősségi osztályokat szervezzenek. A szimpóziumon a szakemberek arra is felhívták a figyelmet, hogy az akut betegellátás a korszerű műszerek mellett csak jól felkészült szakorvosokkal lehetséges. Ehhez nyújt segítséget a **Medicina** Kiadó gondozásában most készülő kézikönyv is, amely átfogóan tartalmazza a sürgősségi betegellátás legfőbb kérdéseit, szervezeti rendszerét, és módszertani útmutatást ad. (MTI)

A diákok munkájáról

A mezőgazdasági üzemek ebben az évben is — és várhatóan még hosszú ideig — igénylik a tanulói ifjúság közreműködését a természetes betakarításban. Tavaly csaknem 500 ezer fiatal segédkezett 4—12 napig az őszi betakarításban. A betakarítási munkák mintegy 20 százalékat végezték el. A mezőgazdasági és az iskolák általános kölcsönös elégedettek a diákok e tevékenységével és a foglalkoztatás feltételeivel. A tapasztalatok szerint azonban több üzem és iskola nem gondoskodott megfelelően a diákok közhasznú munkájának előkészítéséről, irányításáról, feltételeiről — állapította meg a **Mezőgazdasági és Élelmiszerügyi Minisztérium** és a **Művelődési Minisztérium** a két miniszterium most közzétett együttes állásfoglalásában felhívta az üzemeket, az iskolákat és irányító szerveket figyelmükre, hogy a következőkben gondosabban szervezzék meg a diákok foglalkoztatását, érvényesítsék az erre vonatkozó rendelkezéseket. Hangsúlyozták: a megyei tanácsok szakigazgatási szervei hangolják össze a hatáskörükbe tartozó üzemek és iskolák ez irányú tevékenységét, segítsék elő a jó munkafeltételek megteremtését. Az állami gazdaságok, a mezőgazdasági termelőszövet-

kezetek, az élelmiszeripari vállalatok az őszi betakarításban és az előfeldolgozási munkákban csak akkor foglalkoztathatnak tanulókat, ha saját munkaerővel nem tudják betakarítani a termést. A diákokat a nevelési-oktatási intézményekkel kötött, hosszú távra szóló szerződések szerint foglalkoztassák. Gondosan szervezzék meg és irányítsák a fiatalok munkáját, előzetesen ismertessék velük feladataikat, a munkavédelmi szabályokat, a kereseti lehetőségeket.

A tanulók munkabérét a bérszabályzat és a kollektív szerződés szerint, az elvégzett munka mennyiségét, nehézségét és minőségét figyelembe véve állapítják meg. Vagyis a diákok és a gazdaság állandó dolgozói azonos munkáért azonos bért kapnak. A munkadíjat a tanulóknak kell kifizetni, az iskolák csak kivételesen, indokolt esetben kérhetik a diákoktól, hogy keresetükből közösségi célra ajánljának fel. Hangsúlyozták továbbá: a nevelési-oktatási intézmények vezetői szervezzenek érvényt annak az elvnek, amely szerint a tanulók csak akkor foglalkoztathatók, ha a szerződésben meghatározott munkáról, munkaközölkéről és feltételekről gondoskodtak.

Lakók és lakások

5. Van itt minden!

(Azért hozom mindig példának a mi szövetkezetünknek, mert ez a legjobb példát tartozik. A tavasszal országos díszteret kapott. Az indoklást: a költségekkel való helyes gazdálkodást, a fenntartás, építés, karbantartás tetszerőségét, a szövetkezet mozgalomban végzett kiemelkedő tevékenységét, a környezetvédő és gazdasági társadalmi munkát és a gyermekintézmények támogatását — írják a papíra a feleletek. Persze, az egyszerű ember mindig abból ítélt, amit észlel, amit lát. Sokszor csak az érdekének megfelelő szemüveggel nézi a díjak odaítélését, s nem a közösségi létezését teszi föl. Ezért fordulhat elő, hogy másként látja a dolgokat alulról, mint mások fölülről...)

...a lakók se anygalok...

Némelyik új lépcsőház olyan, mintha több évtizede járnának benne. Leverage a fal, eltörve a korlát. Hiányzik a radiátor teteje, betörve az ablak, leszakítva a liftajtó. Az állomásokról kiszorult vécékörtők itt találtak helyet „magvas” mondanivalójuk publikálására. Erre mondja **Perje József**, a rendőrből lett belső ellenőr: sajnos, még hiányzik a szocialista együttélés gyakorlata. Sok kiváncsi látogató van, akik csak néhány példát említenek, amelyeket az ellenőrzések során tapasztaltam. Egyesek rádióadónak képeznek a lakást, kinyitnak ajtót, ablakot és ordítanak a hangszórót. Mások hintának velük a vizescsöveket. A száznegyvenegyesben például már

ötszörfre javítottak emlelt. Elzárdják a vizet, Persze, ekkor hívni kell a szerelőket, hogy helyreálljon a rend. A társadalmi tulajdon rongálása külön lapra tartozik.

— Van még bőven bepótöl-nivalónk a napi kulturáli viselkedés terén is — veszi át a szót a szövetkezet elnöke. — Kidobják az ablakon az üveget, lusták levinni a szemetet, leszagatják a postaládákat. Belerázzák a port a járókelők nyakába. Sorolhatnám tovább, a lefolyóba öntött pelenkától a dugulást okozó sült csirkeig. Széles a skála — kérdem, ki tehet erről?

A válaszáért nem kell a szomszédba menni. Kellemetlen, hogy a lakótelep láttán nemcsak az ottlakókat kell a gondatlanok közé sorolnunk.

Kinek a dolga az ellenőrzés? Végső soron nekem, a lakónak. Csak hogy! Eleve nem ismerem a jogaimat, s a kötelességeimet. Abszolúte nem érzek igényt, s erőm sincs, hogy utánajárjak a dolgoknak. Elsősorban azért, mert elakadok az első fórumon. A lakógyűlés nem azt a funkciót tölti be, mint amit kellene. Ott mindenki mindenkire mond mindent. A lényeg elsikkad, végül aztán unalomba fullad az összejövetel, vagy rosszabbik esetben két-három ember szemforgatásos magánzámmá vá-

... törvényesíti a törvénytelen...

Rengeteget gyűlésezünk, de jól értekezni, hasznos gondolatokat cserélni még nem tudunk. Pedig a jogainkat ott kellene gyakorolnunk, ahol szükség van rá. Megkérdetni a küldöttest, miről is lesz majd szó azon az értekezleten, ahol a nevünkben szavazol. Sokszor mi jutalmaztuk a hanyag igazgatókat, akik az emberek többsége nem ismeri a szövetkezeti törvényt. Aki viszont járta a paragrafusok világában, igyekszik azt a maga javára fordítani. Tulajdonképpen kit terhel ezért a felelősség? Elsősorban magunkat. Legyen igényünk a jó munkára. Követjük!

Mert végül is a lusta lakó

előbb-utóbb törvényesíti a törvénytelen.

...sánta demokrácia...

De kicsoda, mit és kitől? Történetesen, ha az egyszerű lakótárs elindul a hivatalos úton, fönnáll a veszélye, már az első lépésnél a bürokrácia és a fásúltság ingoványába süllyed. Az ügyek intézéséhez egymaga kevés. Valakinek, valahol mindig van védelmezője, pártfogója, aki a keményebb véleményeket megszelídíti, és „fölfelé” már a „fogát húzótt” információ jut.

A másik szövetkezetben a lakók a népi ellenőrk segítését kérték az igazgatóság elleni csatájukban. A véletlen hozta, hogy a mi közösségünkönk is szót ejthetünk.

Dr. Kiki Tivadar: — Az állami törvényességi felügyeletnek és a felügyelő bizottságnak mindenre oda kellene figyelnie. Beleszólási joguk van, ha bárhol eltérnek az alapszabályba írtaktól. Ez a kötelességük!

Kopasz József szerint a másfajta szövetkezetek több segítséget kapnak a társadalomtól. Nincsenek ennyire magukra hagyva. A gazdálkodás kényszerít, ha nem vetnek, nem aratnak. A lakás-szövetkezetekre ez nem jellemző. Tagjainak a pénzt be kell fizetni, ha törlik, ha szakad.

Részlet a párbeszédből: — A lakó is kérheti a törvényességi felügyelet védelmét?

— Természetesen, sőt, ha a gyűlésen nincs tisztában valamilyen a tanács emberének kérés nélkül meg kell magyarázani azt.

— És ha nem tudja, hogy van ott öt hivatalból védő ember? — A levezető elnök kötelessége bemutatni az idegeket. A szabályok még a jegyzőkönyv-hitelesítő is fontos személynek tartják, ő azonosítja a hallottakat a leírattal. Mert sokszor előfordul; az elnökség „szája ize” szerint fogalmazódik a lakók kérése.

Mások mondják: nem áll meg két lábon a demokrácia.

M. T.
Következik: Megy a lift és meleg van